

**STRATEGII DIDACTICE PENTRU
DEZVOLTAREA PERSONALĂ
A ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PRIMAR**

ARGUMENT	5
CAPITOLUL I - Coordonate ale dezvoltării integrale a personalității elevului.....	7
I.1. Finalitățile și conținuturile procesului de învățare – învățământ primar	7
I.2. Obiective și conținuturi privind dezvoltarea personală a elevilor din învățământul primar	11
I.2.1. Educația intelectuală	15
I.2.2. Educația morală	18
I.2.3. Educația estetică	21
I.2.4. Educația tehnologică	26
I.2.5. Educația fizică	29
I.3. Profilul psihologic al elevilor din învățământul primar	32
I.3.1. Dezvoltarea senzorială	33
I.3.2. Dezvoltarea intelectuală	36
I.3.3. Caracteristici ale proceselor și fenomenelor reglatorii	39
I.3.4. Coordonate ale dezvoltării personalității elevilor din învățământul primar	41
CAPITOLUL II - Fundamente (considerații) psiho-pedagogice privind dezvoltarea personală.....	53
II.1. Delimitări conceptuale	53
II.2. Abordări psihologice ale dezvoltării personale	54
II.3. Strategii de dezvoltare personală în învățământul primar	65
II.4. Metode de evaluare a dezvoltării personale a elevilor din învățământul primar.....	90
Bibliografie	93

COORDONATE ALE DEZVOLTĂRII INTEGRALE A PERSONALITĂȚII ELEVULUI

„Școala ar trebui să-și propună întotdeauna obiectivul ca tânărul care pleacă de acolo să aibă o personalitate armonioasă, nu să fie un specialist.

Altminteri, el - cel care posedă cunoștințe specializate - seamănă mai degrabă cu un câine bine dresat decât cu un om armonios dezvoltat.”

- Albert Einstein

I.1. Finalitățile și conținuturile procesului de învățare - învățământ primar

Finalitățile educației se referă la orientări asumate la nivel de politică a educației în vederea realizării de formare-dezvoltare a personalității umane conform anumitor valori vizate în proiectarea sistemului și a procesului de învățământ (Cristea, S., 1998, p. 167). Finalitățile circumscriu modelul de personalitate ce trebuie format deoarece ele constituie atât punctul de sosire al actului educativ cât și punctul de plecare al acestuia și îmbracă forma idealului, scopurilor și obiectivelor educaționale (Dumitriu, C., 2007, p. 141).

Reforma care a demarat la nivelul învățământului primar se dorește a fi totală și este generată de noile finalități pentru învățământul primar:

1. Asigurarea educației de bază pentru toți copiii;
2. Formarea personalității copilului, respectând ritmul și

nivelul său de dezvoltare;

3. Înzestrarea copilului cu acele cunoștințe, capacități și atitudini care să stimuleze raportarea afectivă și creativă la mediul social și natural și să permită continuarea educației.

Analizând finalitățile se observă că se pot contura noi tendințe în abordarea acestora la nivelul politicii educaționale.

În învățământul primar tendințele de evoluție fac parte din categoria tendințelor sistemului de învățământ în ansamblu și urmăresc:

- ☐ apropierea de sistemele de învățământ moderne occidentale;
- ☐ armonizarea politicii educaționale cu cerințele și nevoile comunității;
- ☐ centrarea pe copil cu nevoile, aspirațiile, înclinațiile sale, programe individuale în acord cu dorințele de afirmare a copilului;
- ☐ mutarea accentului de pe conținutul informațional și reproducere, pe învățământul de tip creativ, flexibil, precum și creșterea rolului formativ al pregătirii la vârsta școlară mică;
- ☐ deschiderea spre module opționale de instruire;
- ☐ egalizarea șanselor educaționale;
- ☐ respectarea principiului eficienței.

Idealul educațional se referă la finalitatea educațională de maximă generalitate, el definește tipul de personalitate cerut de condițiile sociale mereu în schimbare, pe care educația trebuie să-l formeze în procesul desfășurării ei. Idealul educațional are trei dimensiuni (Nicola, I., 1996, p. 157-158):

- ☐ **dimensiunea socială** care vizează tendința generală de dezvoltare a societății cu trăsăturile ei definitorii.
- ☐ **dimensiunea psihologică** - face referire la tipul de

personalitate pe care societatea îl reclamă și la configurația fundamentală de caracteristici folositoare pentru toți sau majoritatea membrilor unei societăți.

□ **dimensiunea pedagogică** – vizează posibilitățile de care dispune activitatea educațională pentru a transpune în practică acest ideal.

Legea învățământului din România prevede că „idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, informarea personalității autonome și creative” (Legea nr. 84, 1995).

Scopurile educației reprezintă finalități macrostructurale determinate de idealul educațional, au un grad mai redus de abstractizare și generalizare. Ele au un grad ridicat de „obiectivare” într-o multitudine de acțiuni la nivel de politică a educației, axând valoric formarea-dezvoltarea personalității proiectate.

Obiectivele educației reprezintă categoria de finalități pedagogice microstructurale, cu grad mai mare de concretețe, care facilitează orientarea activității la nivelul procesului de învățământ. Ele anticipează transformările ce urmează a se produce în cadrul unui demers de predare-învățare-evaluare. Sistemul de referință este în această situație personalitatea elevului pusă în relație cu diferite conținuturi educaționale.

Obiectivele sunt definite la nivelul programei școlare ca competențe generale și competențe specifice.

Obiective și tendințe actuale ale învățământului primar

Reforma care a avut loc la nivelul educației a condus la redefinirea obiectivelor pe care aceasta le urmărește. Dintre acestea amintim:

1. Dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a personalității copilului, în funcție de ritmul propriu și de trebuințele sale, sprijinind formarea autonomă și creativă a acestuia;
2. Dezvoltarea capacității de a interacționa cu alți copii, cu adulții și cu mediul pentru a dobândi cunoștințe, deprinderi, atitudini și conduite noi prin încurajarea explorărilor, exercițiilor, încercărilor și experimentărilor ca experiențe autonome de învățare;
3. Descoperirea de către fiecare copil a propriei identități, a autonomiei și dezvoltarea unei imagini pozitive de sine;
4. Sprijinirea copilului în achiziționarea de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini necesare acestuia pe tot parcursul vieții.

Conținuturile procesului de învățare sunt mijloace prin care se urmărește atingerea competențelor generale și a competențelor specifice stabilite. Conținutul procesului instructiv - educativ constituit în ansamblul structurat de valori din domeniile științei, culturii, practicii sedimentate în societate la un moment dat și devenite puncte de reper în proiectarea și realizarea instruirii (C. Cucoș, 2002, p. 181). Unitățile de conținut sunt organizate, fie tematic, fie în conformitate cu domeniile constitutive ale diverselor obiecte de studiu.

Astăzi, în conținuturile învățământului și educației, alături de cunoștințe, sunt incluse capacitățile și atitudinile ce se urmăresc a fi formate prin experiențele de învățare organizate în școală. Se subliniază, deci, în aceeași măsură, atât funcțiile sale informative cât și cele formative. Perspectiva curriculară asupra procesului instructiv-educativ presupune definirea competențelor, stabilirea criteriilor de specificare și concretizare a conținuturilor și reorientarea proiectului didactic

asupra competențelor formative ale instruirii pentru transformarea materiei de studiu în sursă de experiență a elevului.

Conținuturile educației cuprind dimensiunile activității de formare-dezvoltare continuă a personalității, activitate proiectată și realizată în conformitate cu anumite finalități macrostructurale și microstructurale, la nivel intelectual, moral, tehnologic, estetic și fizic. Conținuturile educației au o sferă mai largă decât conținuturile procesului de învățământ, ele nereducându-se la conținuturile documentelor și activităților școlare, ci cuprind și valorile asimilate de elevi din întregul lor univers existențial (educația informală). Un rol semnificativ în acest registru de resurse educaționale îl au diverse instituții sociale: familia, biserica, instituțiile culturale, artistice, muzeele, mass-media etc. Între cele două conținuturile învățământului și conținuturile educației sunt multiple interdependențe și conexiuni. În condițiile unui dialog optim între școală și celelalte instituții sociale, cele două categorii de conținuturi vor putea servi mai bine finalitățile educației.

I.2. Competențe și conținuturi privind dezvoltarea personală a elevilor din învățământul primar

Disciplina *Dezvoltare personală* este dedicată activităților de învățare care au ca scop dezvoltare a capacității elevului de a se autocunoaște și de a-și exprima într-o manieră pozitivă interesele, aptitudinile, trăirile personale, abilitățile de relaționare și comunicare, reflecțiile cu privire la învățare. În cadrul disciplinei, se formează în primul rând abilități și se dezvoltă atitudini, finalitatea fiind dobândirea încrederii în sine, starea de bine a copiilor, pregătirea lor pentru viață și